

YURISPRUDENSIYA

HUQUQIY ILMIY-AMALIY JURNALI

2021/6

MUNDARIJA

12.00.01 – DAVLAT VA HUQUQ
NAZARIYASI VA TARIXI.
HUQUQIY TA'LIMOTLAR TARIXI

- 6 **АХМЕДШАЕВА МАВЛЮДА АХАТОВНА**
Некоторые теоретико-правовые вопросы
рецепции публичного права в
национальную правовую систему
- 12 **YOUNAS AMMAR**
SADIKOV MAKSUDBOY
ABDULAJONOVICH
Tech law in central asia: approach to technological
progress of the 4th industrial revolution
- 17 **UMAROV BEKZOD AZAMATOVICH**
Davlat boshqaruvini nomarkazlashtirish
konsepsiyasida prinsiplarning tutgan o'рни
- 24 **МУКУМОВ БОБУР МЕЛИБОЙ УГЛИ**
Проблемы нормативного регулирования
предпринимательской деятельности
в Республике Узбекистан

12.00.02 – KONSTITUTSIYAVIY HUQUQ.
MA'MURIY HUQUQ.
MOLIYA VA BOJXONA HUQUQI

- 32 **HOSHIMXONOV AHROR MO'MINOVICH**
Hukumat faoliyatini pandemiya sharoitida
tashkil qilish va huquqiy tartibga solish
masalalariga oid mulohazalar
- 39 **MUHAMMADIYEV ULUG'BEK ISLOMOVICH**
XAYITOV XUSHVAQT SAPARBAYEVICH
Qonun ustuvorligini ta'minlashda zamonaviy
mexanizmlarning yaratilishi

12.00.03 – FUQAROLIK HUQUQI.
TADBIRKORLIK HUQUQI. OILA
HUQUQI. XALQARO XUSUSIY HUQUQ

- 47 **IMOMOV NURILLO FAYZULLAYEVICH**
O'zbekiston Respublikasi Fuqarolik kodeksining
yangi tahriri loyihasida "fuqarolik qonunchiligi"ga
oid yangiliklarning ilmiy-nazariy tahlili
- 57 **SAIDOV MAQSUDBEK NORBOYEVICH**
Mas'uliyati cheklangan jamiyati ishtirokchilarining
umumiy yig'ilishini chaqirish va bu toifadagi
nizolarni hal qilishning ayrim masalalari

12.00.06 – TABIIY RESURLAR HUQUQI. AGRAR HUQUQ. EKOLOGIK HUQUQ

12.00.07 – SUD HOKIMIYATI. PROKUROR NAZORATI. HUQUQNI MUHOFAZA QILISH FAOLIYATINI TASHKIL ETISH. ADVOKATURA

- 66 **YAKUBOVA IRODA BAHRAMOVNA**
O'zbekistonda mualliflik huquqi bo'yicha mulkiy huquqlarni jamoaviy boshqaruv tashkilotlarining vujudga kelishi va rivojlanishi
- 74 **QUTLIMURATOV FARXAD QALBAYEVICH**
Qayta tashkil etilayotgan yuridik shaxs kreditorlarining huquqlarini himoya qilish mexanizmlarining umumiy tavsifi
- 81 **BAKHRAMOVA MOKHINUR BAKHRAMOVNA**
Absence of jurisdiction and consequences in arbitral proceedings
- 88 **IBROHIMOV AZIMJON ABDUMO'MIN O'G'LI**
Korporativ niqoblarni olib tashlash konsepsiyasi va uni O'zbekiston korporativ huquqida takomillashtirish masalalari
- 96 **ФАЙЗИЕВ ШУХРАТ ХАСАНОВИЧ**
Правовые основы экологической политики государства: система, классификация и проблемы кодификации законодательства
- 107 **MAXKAMOV DURBEK NEMATOVICH**
O'simlik dunyosini muhofaza qilishda jamoatchilik nazoratini huquqiy ta'minlash masalalari
- 114 **RAJABOV NARIMAN SHARIFBAEVICH**
The role of social partnership in setting standards for the protection of the natural environment (legal aspect)
- 124 **MAMAYEVA MAKBAL NURJANOVNA**
Организационные аспекты обеспечения независимости института адвокатуры в Узбекистане: проблемные аспекты
- 131 **URALOV SARBON SARDOROVICH**
Sud qarorlarining preyditsial ahamiyati
- 137 **MALLAYEV NORMAMAT RAMAZANOVICH**
ERGASHEV BAHODIR ABDURASULOVICH
Advokatlik faoliyatini tashkil etishning nazariy-huquqiy asoslari

12.00.08 – JINOYAT HUQUQI.
HUQUQBUZARLIKLARNING OLDINI
OLISH. KRIMINOLOGIYA.
JINOYAT-IJROIYA HUQUQI

143 **XUDAYKULOV FERUZBEK XURRAMOVICH**
Ekologiya sohasidagi jinoyatlar obyektiv belgilari
va o'ziga xos xususiyatlari: tahlil va taklif

153 **SALOXOVA SARVINOZ SADRIDDIN QIZI**
Ozodlikdan mahrum qilish jazosini o'tab
chiqqan voyaga yetmaganlarning post-
penitensiar adaptatsiyasini ta'minlashni
takomillashtirish

162 **MAMAJANOV ABRORBEK
MIRABDULLAYEVICH**
Ayrim xorijiy mamlakatlar jinoyat qonunlarida
o'zboshimchalik uchun javobgarlik

170 **ANORBOYEV MURODJON
RAXMANQUL O'G'LI**
Tergov qilishga yoki sud ishlarini hal etishga
aralashish jinoyatining umumiy tavsifi

12.00.09 – JINOYAT PROTSESSI.
KRIMINALISTIKA, TEZKOR-QIDIRUV
HUQUQ VA SUD EKSPERTIZASI

176 **БАЗАРОВА ДИЛДОРА БАХАДИРОВНА**
Соглашение о признании вины как
гарантия обеспечения прав личности
в уголовном процессе

184 **PRIMOV BAXTIYOR OLIM O'G'LI**
Dastlabki tergovda qo'llanilayotgan axborot-
kommunikatsiya texnologiyalari tushunchasi
va umumiy tavsifi

12.00.10 – XALQARO HUQUQ

192 **EGAMBERDIYEV DILSHOD ALISHEROVICH**
Xalqaro nizolarni tinch yo'l bilan hal etish
vositasi sifatida xalqaro tergov komissiyalari
ahamiyati va tushunchasi

200 **КОЗАКОВ БЕКЗОД АБДУЛБОКИЕВИЧ**
Принцип добрососедства между
государствами в современном междуна-
родном праве

209 **SUVANOV SARDOR BAXADIROVICH**
Inson huquqlari umumjahon deklaratsiyasida
inson huquqlariga oid ayrim masalalar

UDC: 343.211(042)(575.2)

ADVOKATLIK FAOLIYATINI TASHKIL ETISHNING NAZARIY-HUQUQIY ASOSLARI

Mallayev Normamat Ramazanovich,
Termiz davlat universiteti dotsenti,
yuridik fanlar nomzodi,
email: mallayevn@tersu.uz
ORCID: 0000-0001-6032-3723

Ergashev Bahodir Abdurasulovich,
Termiz davlat universiteti
5A240101 – Advokatlik faoliyati
mutaxassisligi magistranti,
email: bahodirabdurasulovich@gmail.com
ORCID: 0000-0002-9221-6575

Annotatsiya: Mazkur maqolada Respublikamizda advokatura instituti samaradorligini tubdan oshirish, bu borada soha qonunchiligining tegishli takomillashtirishning ijobiy samarasi asosida bu sohani rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlaridan kelib chiqib, mazkur sohani tadqiq etish zarurati mavjudligi asoslangan. Advokatlik faoliyatini amalga oshirishning zamonaviy usullarini joriy etish, advokatura institutini takomillashtirishda advokatlik tuzilmalari va o'zini o'zi boshqarish organining huquqiy maqomi masalalariga oid ilmiy tushuncha hamda kategoriyalarning mazmun-mohiyatiga oid xulosalar asoslantirilgan. Xorijiy davlatlarning advokatlik tuzilmalariga oid ilg'or tajribasi va o'ziga xos jihatlari tahlil etilib, advokatlik tuzilmalarining tabiati (tijorat, notijorat va aralash) bo'yicha takliflar ishlab chiqilgan. Advokatlik faoliyatini yanada rivojlantirish va bu faoliyatni samarali tashkil etilishi borasidagi vazifalarni hal qilish muhim ekanligi tahlil etilgan. Advokatlik faoliyatini tashkil etishning qonunchilik asoslarini takomillashtirishga qaratilgan takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: Advokat, advokatura, advokatlik tuzilmalari, huquqiy maqom, advokatlar hay'ati, advokatlar firmasi, qonunchilik.

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ ОРГАНИЗАЦИИ АДВОКАТСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Маллаев Нормамат Рамазанович,
Доцент Термезского государственного университета,
кандидат юридических наук

Эргашев Баходир Абдурасулович,
Термезский государственный университет
5A240101 - магистрант специальности "Адвокатская деятельность".

Аннотация. В данной статье основана необходимость кардинального повышения эффективности института адвокатуры в нашей Республике, исходя из положительных эффектов соответствующих усовершенствований законодательства в этой сфере, а также исходя из приоритетов развития данной сферы. Обоснованы выводы по внедрению современных методов осуществления адвокатской деятельности, а также касательно научных понятий и содержаний таких категорий как правовой статус адвокатских формирований и органов самоуправления в совершенствовании института адвокатуры.

На основе анализа передовой практики и особенностей адвокатских формирований ведущих зарубежных стран даны рекомендации по характеру адвокатских формирований (коммерческие, некоммерческие и смешанные). Проанализирована важность дальнейшего развития адвокатской деятельности и решения задач по эффективной организации данной деятельности. Разработаны предложения по совершенствованию правовой базы организации адвокатской деятельности.

Ключевые слова: адвокат, адвокатура, адвокатские формирования, правовой статус, коллегия адвокатов, адвокатская фирма, законодательство.

THEORETICAL AND LEGAL BASIS OF THE ORGANIZATION OF ADVOCACY ACTIVITIES

Mallaev Normamat Ramazanovich,
Associate Professor of Termez State University,
PhD in Law

Ergashev Bakhodir Abdurasulovich,
Termez State University
5A240101 – Master's student specializing in advocacy.

Abstract. The article is based on the need for a radical increase in the efficiency of the institution of the advocacy activities in our Republic, based on the positive effects of relevant improvements in legislation in this area, as well as based on the development priorities of this area. Conclusions on the introduction of modern methods of advocacy, as well as on the scientific concepts and contents of such categories as the legal status of lawyers' formations and self-government bodies in improving the institution of advocacy are substantiated. Based on the analysis of best practices and the characteristics of lawyers' formations of leading foreign countries, recommendations are given on the nature of lawyers' formations (commercial, non-commercial and mixed). The importance of further development of advocacy and solving problems for the effective organization of this activity is analyzed. Proposals have been developed to improve the legal framework for organizing advocacy.

Keywords: advocate, advocacy, advocacy formations, advocacy activities, legal status, collegium of advocates, law firm, legislation.

Advokat (lot. "avocatus" sudda ish yurituvchi, himoyani amalga oshiruvchi ma'nosini anglatadi; inglizcha "barrister, advocate") – o'z qonuniy xarakterdagi tavsiyalari, maslahatlari orqali tergov yoki sudning barcha bosqichlarida o'z himoyasi ostidagi shaxsga professional huquqiy yordam beruvchi shaxs [1].

Yevropada fanda ham, G'arbiy yevropa tillarida ham "advokatlik" atamasi (advocatio, lawocatio, abogasia, advocacia) advokatlar faoliyati tushunchasini birlashtirib, professional advokatlar faoliyatining maxsus sinfini nazarda tutadi [2].

Rus tilida "advokat" atamasi XIX asr o'rtalaridan boshlab ishlatila boshlandi. Dastlab, advokatura huquq-tartibot organi emas, balki fuqarolar va tashkilotlarga huquqiy yordam ko'rsatish uchun tashkil etilgan professional, o'zini o'zi boshqaruvchi tashkilot hisoblangan. Keyinchalik advokatura davlat qonunni buzgan shaxslarga nisbatan majburlash huquqiga ega bo'lmaganligi sababli, fuqarolarning buzilgan huquq va erkinliklari hamda tashkilotlar manfaatlarini himoya qilish uchun katta ahamiyatga ega bo'lib borgan [3].

Qonun ustuvorligi hamda fuqarolar va birlashmalarining huquqlari, erkinliklari va qonuniy man-

faatlarini hurmat qilinishini tan oladigan har qanday davlatda advokatura muhim huquqiy institut hisoblanadi. Har bir fuqaroning o'z farovonligiga ishonchi jamiyatda advokaturaning uyushqoqligi, mustaqilligi va huquqiy himoyalanganligi darajasiga mutanosibdir. Chunki advokaturaning asosiy vazifasi fuqaro va yuridik shaxslarning huquq va erkinliklarini himoya qilishda butun jamiyatga va uning a'zolariga ijtimoiy ahamiyatga ega bo'lgan yuridik xizmatlar ko'rsatishdan iboratdir [4].

Huquqshunos olimlardan M.X.Rustamboyev va U.A.Tuxtashevalarning ta'kidlashlaricha, advokatura davlat yoki fuqarolik jamiyati institutlariga tegishlilikini hal etish masalasi falsafiy xulosa chiqarish masalasidir. Advokatura bu jamiyatda barcha shaxslarning, ya'ni fuqarolik jamiyatining, huquq va manfaatlarini himoya qilish ehtiyoji natijasida paydo bo'lgan jamiyat faoliyati samarasidir. Advokaturaning tashkiliy-huquqiy asoslarini esa qonun chiqaruvchi hokimiyat orqali davlat belgilaydi, ya'ni advokatura bu qonun ustuvorligi, mustaqillik va boshqa demokratik prinsiplar asosida jismoniy va yuridik shaxslarga yuridik yordam ko'rsatish maqsadida faoliyat olib boradigan huquqiy institutdir [5].

Inson va fuqarolarning huquq va erkinliklarini muhofaza qilish O'zbekiston Respublikasi davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Advokatura instituti esa, ushbu siyosatni amalga oshirishning juda muhim bir qismi hisoblanadi.

Istiqlolning dastlabki kunlaridanoq mamlakatimizda inson huquq va erkinliklari kafolatlarining huquqiy asoslari yaratilishiga birinchi darajali e'tibor berildi.

Darhaqiqat, hozirgi kunda inson huquqlarini himoya qilish va ularni kafolatlash masalasi barcha tinchliksevar mamlakatlar kabi mustaqil O'zbekiston Respublikasida olib borilayotgan islohotlarning tub mazmun-mohiyatini tashkil etadi.

Adolatli fuqarolik jamiyatining, insonparvar huquqiy davlatning eng muhim belgilaridan biri – advokaturaga, uning faoliyatiga chuqur hurmat asosida munosabatda bo'lishdir. Respublikamizda olib borilayotgan sud-huquq islohotlari jarayonida advokaturaga berilayotgan alohida e'tibor mustaqil respublikamizda ham inson huquqlari himoyasiga nisbatan xuddi shunday munosabatlarni shakllanayotganidan darak beradi.

Shuni alohida ta'kidlash joizki, advokaturani rivojlantirish, uning jamiyat hayotida tutgan o'rni va rolini oshirish, ayblov va himoyaning tengligini ta'minlash mamlakatimizda amalga oshirilayotgan sud-huquq islohotlarining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida e'tirof etilib, uning huquqiy asoslari yaratildi.

O'zbekiston Respublikasi o'z mustaqilligini qo'lga kiritgan vaqtdan boshlab, demokratik huquqiy davlat qurish va adolatli fuqarolik jamiyatini barpo etish masalasiga katta e'tibor berib kelmoqda. Buning dalili sifatida jamiyat hayotining barcha sohalarida tub demokratik islohotlarni amalga oshirib kelayotganligini keltirishimiz o'rinli bo'lar edi.

Mustaqillikka erishganimizdan so'ng dastlab 1996-yil 27-dekabrda "Advokatura to'g'risida"gi, keyinroq 1998-yil 25-dekabrda "Advokatlik faoliyatining kafolatlari va advokatlarning ijtimoiy himoyasi to'g'risida"gi qonunlarning qabul qilinishi sud-huquq tizimini yanada liberallashtirish, fuqarolarning tergov va sud ishining har qanday bosqichida malakali yuridik yordam olish huquqini mustahkamlaydigan konstitutsiyaviy normani amalga oshirish, advokaturaning tashkiliy mustaqilligini ta'minlash, uni yuqori malakali kadrlar

bilan to'ldirish, advokatlarning mustaqilligi kafolatlarini kuchaytirish, advokatlik kasbining obro'si va nufuzini oshirishda muhim qadam bo'ldi.

Advokatlik faoliyati – qonunda belgilangan tartibda advokat maqomini olgan shaxslar tomonidan ishonch bildiruvchilar – jismoniy va yuridik shaxslarga ularning huquqlari, erkinliklari va manfaatlarini himoya qilish, shuningdek, odil sudlovdan foydalanish imkoniyatini ta'minlash maqsadida professional asosda ko'rsatiladigan malakali yuridik yordam. Advokatlik ko'p asrlar muqaddam yuzaga kelgan qadimiy kasblardan biridir.

O'zbekiston Respublikasi "Advokatura to'g'risida"gi Qonunining 1-moddasida belgilanganidek, Advokatura — huquqiy institut bo'lib, u advokatlik faoliyati bilan shug'ullanuvchi shaxslar hamda xususiy advokatlik amaliyoti bilan shug'ullanuvchi ayrim shaxslarning mustaqil, ko'ngilli, kasbiy birlashmalarini o'z ichiga oladi. Advokatura O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasiga muvofiq O'zbekiston Respublikasi fuqarolari, ajnabiy fuqarolar, fuqaroligi bo'lmagan shaxslarga, korxonalar, muassasalar, tashkilotlarga yuridik yordam ko'rsatadi [6].

Bizningcha, advokatura deganda fuqarolik jamiyatining muhim huquqiy institutlaridan biri bo'lgan qonun hujjatlarida belgilangan tartibda yuridik yordam ko'rsatish maqsadida faoliyat ko'rsatadigan nodavlat va notijorat kasbiy tashkilotni tushunish lozim.

Shuni alohida ta'kidlash joizki, ko'pgina yevropa davlatlarida advokatura instituti ikkita institut: advokatura va sudda vakillik qilish sifatida shakllangan va rivojlangan. Mamlakatimiz qonunchiligida esa advokatura zimmasiga barcha jismoniy va yuridik shaxslarning huquqlari va qonuniy manfaatlarini muhofaza qilish, odil sudlovni amalga oshirishda ishtirok etish, qonuniylikka rioya qilish vazifasi yuklatilgan [7].

O'zbekiston Respublikasi huquqiy demokratik davlat sifatida fuqarolik jamiyati qurish yo'lini tanlar ekan, davlatimizda bu maqsadga erishish uchun ko'plab islohotlar amalga oshirilmoqda, inson huquqlarini himoya qilish, jamiyat a'zolarining huquqiy ongi, huquqiy madaniyatini yuksaltirishga alohida e'tibor berilmoqda. Ushbu maqsadga erishish borasida advokatura tizimi tubdan isloh qilinib, uning mustaqilligi ta'minlanmoqda.

Ma'lumki, har qanday ommaviy institut faoliyati va uning vakolatlari qonun hujjatlari bilan tartibga solinadi. O'zbekiston Respublikasining "Advokatura to'g'risida"gi Qonuni 1996-yil 27-dekabrda qabul qilingan bo'lib, ungacha mamlakatimizda advokatura tizimi va advokatlik faoliyati 1980-yil 12-noyabrda O'zSSR Oliy Soveti Prezidiumi tomonidan tasdiqlangan "O'zbekiston SSR advokaturasi to'g'risida Nizom" bilan tartibga solinib kelinar edi.

"Advokatura to'g'risida"gi Qonun 17 moddadan iborat bo'lib, advokaturaning maqomi, vazifalari, faoliyat prinsiplari, tashkiliy shakllari, advokat maqomiga ega bo'lish shartlari, advokatning huquq va vazifalari hamda advokatlik faoliyatining turlari belgilab berilgan. Shuningdek, unda advokat yordamchisining huquqiy maqomi, advokatlik siri, advokatlik faoliyatining kafolatlari va advokatning ijtimoiy himoyasi singari holatlar o'z ifodasini topgan.

Qonun advokatlar malaka komissiyalarining tuzilish tartibi, uning tarkibi, advokatlik faoliyati bilan shug'ullanish huquqini beruvchi litsenziyasining amal qilinishini to'xtatib turish, yo bekor qilish yoki amal qilishni tugatish, advokatning intizomiy javobgarligi hamda advokatura va Adliya vazirligi munosabatlarining umumiy huquqiy asolarini belgilab bergan.

"Advokatura to'g'risida"gi Qonunda advokatlik faoliyatining kafolatlari va advokatning ijtimoiy himoyasi yetarli darajada ifoda qilinmaganligi va yuridik yordamni ta'minlash kafolatlari zaruriyati yuzaga kelganligi tufayli qisqa muddatda advokatura sohasiga oid ikkinchi Qonun 1998-yil 25-dekabrda qabul qilinib, O'zbekiston Respublikasi "Advokatlik faoliyatining kafolatlari va advokatlarning ijtimoiy himoyasi to'g'risida" [8] deb nomlandi.

Mazkur Qonun 12 moddadan tashkil topgan bo'lib, u advokatlik faoliyati bilan shug'ullanish huquqi, faoliyatning asosiy prinsiplari, advokat qasamyodi va advokatning vakolatlari singari huquq normalarini o'z ichiga olgan. Qonunda advokatning mustaqilligi, daxlsizligi va advokatlik faoliyati himoyalaniishini ta'minlash, advokatlik faoliyatiga aralashishga yo'l qo'yilmaslik, yuridik yordamni ta'minlash kafolatlari va advokatning ijtimoiy himoyasi choralari belgilovchi huquqiy normalar ham mavjud.

O'zbekiston Respublikasining "Advokatura to'g'risida"gi Qonunida advokatura faoliyatini-

ing tashkiliy-huquqiy asoslari belgilangan bo'lib, unda advokatura institutining huquqiy maqomi va funksiyalari, advokatura faoliyatining prinsiplari va tashkiliy shakllari, advokat maqomiga ega bo'lish shartlari belgilangan, advokatning huquq va majburiyatlari, advokatlik faoliyatining turlari ko'rsatib o'tilgan. Shuningdek, Qonunda advokat yordamchisi va advokat stajyorining huquqiy maqomi belgilangan, advokatlik siriga tushuncha berilgan, advokatlik faoliyatining va advokatning ijtimoiy himoyasi kafolatlari eks ettirilgan.

O'zbekiston Respublikasining "Advokatura to'g'risida"gi Qonuniga binoan advokaturaning mustaqilligi, Advokatlar palatasining tashkil etilishi, advokatlik faoliyati bilan shug'ullanish uchun litsenziya bo'lishi shartligi, advokat yordamchisi va stajyori faoliyatlarining tartibga solinishi, malaka komissiyalari, shuningdek, Oliy malaka komissiyasini tuzish va ularning faoliyati tartibga solinishi, advokat mehnatiga haq to'lash ishonch bildiruvchi shaxs yoki himoya ostidagi shaxs bilan tuziladigan bitim (shartnoma) asosida amalga oshirilishi, o'z kasbiy faoliyatini amalga oshirish davrida advokatga keng huquqlar berilishi respublika advokaturasi tarixida yangilik hisoblanadi [9].

Advokatlik faoliyati oldiga qo'yilgan asosiy talblar va uning faoliyatini tartibga soluvchi xalqaro huquqiy hujjatlar qatoriga 1990-yil avgustda BMT tomonidan qabul qilingan "Advokatlar rolining asosiy qoidalari haqida"gi xalqaro hujjat, 1990-yil sentyabrda Xalqaro Yuristlar Assotsiatsiyasi tomonidan qabul qilingan "Yuridik kasbning mustaqillik standartlari" va "yevropa hamjamiyati mamlakatlari advokatlari uchun qoidalarining umumiy majmuasi"ni ta'kidlash lozim.

Advokatlar (advokatlik tuzilmalari) tomonidan vakolat beruvchi shaxslarga huquqiy maslahatlar berish, vakil sifatida qatnashish, himoya qilish va qonunlarda man qilinmagan boshqa yuridik yordam turlarini ko'rsatish advokatlik faoliyati hisoblanadi.

Shuni aytish lozimki, 1996-yilda qabul qilingan "Advokatura to'g'risida"gi va 1998-yilda qabul qilingan "Advokatlik faoliyatining kafolatlari va advokatlarning ijtimoiy himoyasi to'g'risida"gi qonunlar advokatlik faoliyatining keng quloch yoyishiga imkon berdi.

Chunonchi mazkur qonunlar kuchga kirgunga qadar respublikamizda 1700 ga yaqin advokat

faoliyat ko'rsatgan [10]. 2021-yil 1-yanvar holatiga ko'ra Respublikamizda amalda advokatlik faoliyati bilan shug'ullanayotgan shaxslar 4125 nafarni tashkil qilmoqda [11].

Advokatlar va advokatlik tuzilmalari advokatlik faoliyatining subyektlari hisoblanadi.

Advokat(advokatlik tuzilmalari) bo'lmagan shaxslar, shuningdek, patentli ishonchli vakillar, soliq maslahatchilari tomonidan vakolat beruvchi shaxslarga yuridik yordam ko'rsatish advokatlik faoliyati hisoblanmaydi, advokatning (advokatlik tuzilmalarining) soliq maslahatchisi sifatida ishtirok etishi hollari bundan mustasno.

Advokatlik faoliyati tadbirkorlik hisoblanmaydi. Advokatlik tuzilmalari xo'jalik yurituvchi subyektlar hisoblanmaydi [12].

Fikrimizcha, "advokatlik faoliyati" deganda O'zbekiston Respublikasida advokatlik faoliyati bilan shug'ullanish uchun litsenziyaga ega bo'lgan shaxslar tomonidan yuridik va jismoniy shaxslarga malakali yuridik yordam ko'rsatishini tushunish lozim.

Advokatura notijorat tashkilotdir va faoliyatni o'z mablag'lari hisobidan amalga oshiradi.

Ilmiy adabiyotlarda advokatlik faoliyati bilan shug'ullanishga huquq beruvchi litsenziyani advokatura tomonidan berilishi lozimligi haqidagi nuqtayi nazar mavjud. A.V.Kurdovanning fikricha, yakka tartibdagi advokatlik faoliyati bilan shug'ullanishga litsenziya berish uchun imtihon olish huquqi advokatlar hay'atlariga berilishi kerak [13]. M.Y.Barhyevskiyning fikricha, "Advokatura mustaqil jamoat tashkiloti ekanligini e'tiborga olib, advokaturaga malaka imtihonlarini qabul qilish, litsenziya berish, uning amal qilishini to'xtatib qo'yish va bekor qilish vakolatini berish kerak. Ushbu jarayon ustidan nazoratni esa, albatta sud, amalga oshirishi lozim" [14]. Shuningdek, uning fikricha, "advokat deputatlik faoliyatini amalga oshirayotgan yoki harbiy xizmatda burchini o'tayotgan paytda kasbiy faoliyat bilan shug'ullanishga haqli emas" [15].

B.Salomovning ta'kidlashicha, "advokatlik faoliyati bilan shug'ullanishga ruxsat beruvchi litsenziya ijro etuvchi hokimiyat, xususan adliya organi tomonidan malaka komissiyasining qarori asosida berilishi lozim. Litsenziya muayyan faoliyat bilan shug'ullanishga ruxsat etuvchi hujjat ekanligini e'tiborga olib, davlat organi tomonidan berilmog'i, uning amal qilishini to'xtatib qo'yish

va bekor qilish funksiyasi esa jamoat tashkilotiga berilishi mumkin" [16].

Bizningcha, ushbu fikrga qo'shilish lozim. Chunki advokatura nodavlat tashkilot hisoblangani bilan uning faoliyati uchun huquqiy asos davlat organi tomonidan berilishi kerak.

Mamlakatimizda olib borilayotgan islohotlar natijasida jinoiy jazo tizimini liberallashtirish, amalda sud hokimiyatining mustaqilligini ta'minlash jarayonlariga katta e'tibor berildi. Advokatura instituti isloh etildi. Sud qarorlarini ijro etish tizimi, prokuratura faoliyati takomillashtirildi, butun sud-huquq tizimini bosqichma-bosqich demokratlashtirishga qaratilgan boshqa bir qator chora-tadbirlar amaliyotga tatbiq etildi.

Demokratik islohotlarning muhim tarkibiy qismi bo'lgan fuqarolik jamiyati institutlarini mustahkamlash va rivojlantirish, mustaqil ommaviy axborot vositalarini rivojlantirish bo'yicha ham ko'p ishlar amalga oshirildi.

Fuqarolarning huquq va erkinliklari himoyasiga qaratilgan sud-huquq sohasidagi o'zgarishlar va yangiliklar mamlakat taraqqiyotida alohida o'rin egallaydi. Sud-huquq sohasidagi islohotlarning ajralmas qismi bo'lmish advokatura tizimini tubdan isloh qilish, uning inson huquq va erkinliklarini himoya qilishdagi ahamiyatini kuchaytirish chinakam mustaqilligini ta'minlash muhim ahamiyat kasb etadi. Jamiyatda advokatura institutining mavqeyini ko'tarish, jismoniy va yuridik shaxslarning malakali yuridik yordam olish huquqini mustahkamlaydigan konstitutsiyaviy normani amalga oshirish borasida advokatura faoliyatini yanada kuchaytirish, o'z navbatida, insonparvar demokratik huquqiy davlat va kuchli fuqarolik jamiyatini barpo etishda advokatura institutining rolini oshirishga zamin yaratadi.

Mamlakatimizda demokratik jarayonlarni chuqurlashtirish va fuqarolik jamiyatini barpo etishda advokaturaning tutgan o'rni va roli quyidagi omillardan kelib chiqishi mumkin:

fuqarolik jamiyatining eng muhim instituti sifatida advokaturaning himoya tizimida mavqeyini yanada oshirish choralari ko'rish;

fuqarolik-huquqiy munosabatlar subyektlariga malakali haq evaziga yuridik xizmat ko'rsatishning roli va ta'sirchanligini kuchaytirish;

advokatlik tuzilmalari faoliyatining samaradorligini oshirish, ayniqsa, jismoniy va yuridik shaxslarga malakali yuridik yordam ko'rsatishda

ular mas’uliyati va javobgarligini oshirish;

milliy qonunchiligimiz tizimida yangi istiqbolli yo’nalish sifatida advokatura qonunchiligini tizimli rivojlantirish;

ta’lim muassasalarida advokatura faoliyatining huquqiy asoslarini mustaqil o’rganish samardorligini oshirish;

oliy va o’rta-maxsus ta’lim muassasalarida advokatura faoliyatining o’quv-uslubiy ta’limi bo’yicha amaliy ishlari tashkil etishga e’tiborni yanada kuchaytirish.

Advokaturani rivojlantirish, uning jamiyat hayotida tutgan o’rni va rolini oshirish, ayblov va hi-

moyaning tengligini ta’minlash mamlakatimizda amalga oshirilayotgan sud-huquq islohotlarining ustuvor yo’nalishlaridan biri sifatida e’tirof etilayotganligi bejiz emas.

Zero, advokatura instituti jamiyatni demokratlashtirish va yangilash, fuqarolik jamiyatini barpo etishda o’ziga xos o’ringa ega. Shunday ekan, mamlakatimizda advokatura institutini yanada isloh qilish, shu maqsadda xorijiy davlatlar qonunchilik tajribalarini o’rganish, tahlil qilish, milliy qonunchiligimizning o’ziga xos xususiyatlarini e’tiborga olgan holda yanada takomillashtirish ustuvor vazifalardan bo’lib hisoblanadi.

REFERENCES

1. Vorobyov A.V., Polyakov A.V., Tixonravov Y.V. Teoriya advokaturi. - M.: Grant, 2002.
2. Suxarev A.Y., Krutskix V.YE. Bolshoy Yuridicheskiy Slovar / Pod red. A.Y. Suxareva, V.YE. Krutskix., izdaniye vtoroye, pererabotannoye i dopolnennoye. - Moskva, INFRA-M, 2002.
3. Chistyakov O.I., Novitskaya T.YE. Reformi Aleksandra II - M.: Yuridicheskaya literatura, 1998.
4. Advokatskaya deyatelnost: Uchebno-prakticheskoye posobiye \ Pod obsh. Red. K.Y.n. V.N.Burobina. 3-ye izd. Pererab. I dop. -M.: Statut, 2005. -B.15.
5. Rustambayev M.X., Tuxtasheva U.A. O’zbekiston Respublikasida sud hokimiyati va sud-huquq islohoti. -T.: TDYI, 2009, - B.440-441.
6. Qonunchilik ma’lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021 y., 03/21/683/0375-son
7. Salomov B. Protsessualniye prava i obyazannosti advokatov v stranax SNG // Advokat. 2001. №2(7). -S.48.
8. O’zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining Axborotnomasi, 1999-y.,1-son, 12-modda, O’zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to’plami, 2008 y., 52-son, 514-modda; 2016 y., 39-son, 457-modda; 2017 y., 37-son, 978-modda; Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi, 01.12.2020 y., 03/20/651/1577-son; Qonunchilik ma’lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021 y., 03/21/683/0375-son
9. Yaubov S.A. Advokatura – institut grazhdanskogo obshestva \ «Sovremennoye sostoyaniye advokaturi v stranax Sentralnoy Azii: problemi instituti perspektivi». Materiali Mejdunarodnoy regionalnoy konferensii (4-7 fevralya 2003. T.: Uzbekistan). – T.: 2003. -B.88
10. Salomov B. Advokat obro’si // Xalq so’zi. -2008 yil 6 iyun.
11. <https://paruz.uz/uploads/2021/02/2021-uz.pdf>.
12. Advokatura Uzbekistana: Sodeystviye v reformirovani: (Predlojeniya po zakonodatelstvu i advokatskoy pratike) \ Red. Sovet: M.X.Rustamboyev (pred), L.B.Xvan, S.A.Yakubov i dr. -T.: Mir ekonomiki i prava, 2002. -B. 16.
13. Kurdova A.V. Zashitnik obvinyayemogo i uglovnom protsesse SSHA: dis...kand.yurid.nauk.-M., 1999.-S.72.
14. Barshevskiy M.Y. Organizatsiya i deyatelnost advokaturi v Rossii: Nauch.-prakt.posobiye.-M.: Profobrazovaniye, 2000.-S.134.
15. Barshevskiy M.Y. Organizatsiya i deyatelnost advokaturi v Rossii: Nauch.-prakt.posobiye.-M.: Profobrazovaniye, 2000.-S.136-137.
16. B.Salomov. O’zbekiston Respublikasida advokatlik faoliyati, uning kafolatlari va advokatlarning ijtimoiy himoyasi (tajriba va muammolar): Avtoref.dis. ... yuridik fanlar doktori. Toshkent., 2005. B. 26.
17. Davlyatov V.X. Advokatura va advokatlik faoliyati bo’yicha o’tkazilgan sotsiologik tadqiqot natijalari tahlili (axborot-tahliliy ma’lumot) // V.X.Davlyatov. -T.: «Lesson press» nashriyoti, 2020. (Davlyatov V.X. Analysis of the results of sociological research on advocacy (information - analytical information) // V.Davlyatov. -T.: «Lesson press», 2020)